

מסורת הש"ס

(א) גי' רש"ל ורש"י רנן גמולא, (ב) [נקמן לה:], (ג) [נקמן מכ:], (ד) זכמה ע. [נקמן קג:], (ה) דפרישות. רש"ל (ו) [ועין מוס' נקמן קג: ד"ה מה וסו']

תורה אור השלם

1. דברו אל בני ישראל לאמר זאת התורה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ: ויקרא יב כא
2. לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותחנה באכלה או מוכר לנכרי כי עם קדוש אתה לך אלהיך יי' ה' יי' בך חבל אמו: דברים יד כא
3. וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הונע בגבולות יטמא עד הקרב: ויקרא יא לט
4. ואנשי קדש תהיו לי וקדש בשדה טרפה לא תאכלו לקבל תשלכון אתו: שמות כב ו
5. וחבל נבלה וחבל טרפה יעשה לא תאכלו: ויקרא כד כ

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי מהני וסו' ומשני כי קמיבעיא:

מוסף רש"י

בהמה דקה שפשטה ידה. אמר שמיטה, ולא החזירה פסולה. אטור, דכהמה מסוכנת היא ואינה מותרת עד שתפרכס ולא פירכסה היא כמות קודם שמיטה, ופשיטת יד לקדש אינה אלא הולאת נפש, אבל כפה בין כפה ולא כפה בין כפה ולא כפה פירכוס היא וכשרה ע"י (טו). זאת החזירה, קרי ביה זאת חיה (קטן מב). למאי הלכתא. ואכל לא תאכלו למי לא ידמיה כחל טרפה, הא כחל כשרה נמי חיה, כל חלל ועל דס לא תאכלו, אלא המורה אמרה כו', והיא ואכל לא תאכלו משום דללא דעלה אהיינו ואשמועינן דחול על איסור חלב, א"ע דאיסור חלב קדים משמנה (קטן קב). ומשום אכל לא תאכלו דפסיה דקרא פירש בו נבלה ועריפה לתייב את האוכל משום חלב ומשום נבלה ומשום טרפה, שלא תאמר אין איסור נבלה טרפה חלב על איסור חלב שקדם לנבלה וטרפה (ובחיים ע.)

מאי. לגופיה הוא דהאני אכל דליטמי איסור אחרני לא או דלמא ל"ש: **מתני'** עד שפרכס. דאי לא מפרכס קיס להו לרצנן דנטולה נשמתה קודם גמר שמיטה כדאמרין בגמרא [לח:]: אם זינקה. כדך שזהמות נופחות בגרוסם והס מקלח ומזנק כח: זינוק קילוח: **פשוט** בליש. ב זהמה מסוכנת שזריכה פירכוס ולא ידע אי פירכסה: ולמחר השכים ומלא. כותלי בית שמיטה הזוהר מלאים דס כשרה מפני שזינקה: ופרכס ר"א. דמכשר לה זינוק אמרה ר"ש: אחד כהמה דקה ואחד כהמה גסה. לריכות פירכוס אם היא מסוכנת: שפרכסה ידה. בגמר שמיטה: ולא הזריכה פסולה. אם אכל כן דרכה בשעת זאת נפשה אכל גסה לאו אורחה כהני: גמ' ממאי דשריא. ואפילו בפירכוס: ומהדרין וממאי פוסק האדעתין למיפרי. דבעי קרא למשריא: לאו חיה היא. ואפילו מפרכסה ומנא לן דשריא: מדאמר רחמנא כהמה לא תאכל. וסמך נבלה מסוכנת הואי קודם מיתתה: מכלל דקודם מיתה כי הוה מסוכנת שריא דאי קודם מיתה אסירא מואת החיה לאחר מיתה מיבעיא מיתה מי שריא לה: ופרכין דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת. וקודם מיתה משנסתכנה קרי לה נבלה ואשמועינן רחמנא דקאי עלה וצלו נמי דאי מואת לאו הנה מכלל עשה כהני: מחיים לא איקרי נבלה. והלכך למה לי לאזכורי עלה דנבלה פשיטא דאיסור מסוכנת להיכא אזיל: דלמא לעולם היינו נבלה היינו מסוכנת. כלומר נעולם כדקאמר דנבלה היינו כהמה שנסתכנה ונאסרה קודם מיתה ואפ"ה איצטריך קרא דלילי מחיים איסור מסוכנת עשה בעלמא הוא ואשמועינן קרא דלאחר מיתה קאי נמי צלו: **טרפה**. ניקב קרוס של מוח [מג:]. או נתכוו רגליה [עו]. מחוסרת היא: ואי ס"ד מסוכנת. מחמת חולי דלא מחסרה אסורה דדרשין שאינה חיה לא תאכל: **מסוכנת**. מחמת טרפות שחסרה היא: **מיבעיא**. דקן טרפה נמי אינה חיה אלא מדאיצטריך למיכר טרפה ש"מ מסוכנת מחמת טרפות דמיחסרה אסורה אכל שאר מסוכנת שריא דלא דרשין שאינה חיה לא תאכל: ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת. כלומר כהמה שמיטה חיה ולא תעשה דטרפה: אם כן נבלה דאוקמנא לעיל דמשום לעבור עליה צלו נמי איצטריך: לאן השאף מחיים. כשהיא מסוכנת קרייה רחמנא טרפה וקאי עלה צלו ועשה: לאחר מיתה מיבעיא. איסורא להיכא אזיל: ודלמא היינו נבלה היינו טרפה היינו מסוכנת. כלומר אפילו נבלה שמיטה לאחר שמיטה ונתכבנה מותה מוקמת לה ואפ"ה איצטריך ולתיקם עלה לאחר מיתה בשני לאוין לאו דנבלה ולא דטרפה ועשה דחיה אכול: ואמר מר. צוזבים צפרק חטאת העוף (דף ע.) **למאי הלכתא**. כלומר האי ואכל לא תאכלו לאו כדך חלל כחדי (ויקרא א) כל חלל וכל דס לא תאכלו ומשום דמתנבלה או נטרפה מי אויל ליה איסור חלב ולמאי איצטריך אלא המורה אמרה דחייב משום שני לאוין משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא תימא אין איסור חלב על איסור:

אי

דשחטא בעי למימר דקודם מיתה משנסתכנה קרי לה נבלה: **השתא** מסוכנת דא מחסרה אסורה שריא מיבעיא. וכי אצטריך לטרפה דלא מחסרה כגון דיתיר כיון דכל יתר כנטול דמי הא נמי מיחסר ונפלה נמי חסונה כמחסרה: ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת. יא הא פירוש כההיא דלעיל דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה טרפה דטרפה לשון מסוכנת כלומר קרובה למות בין מיחסרה בין לא מיחסרה וק"ק דלעיל דפריך היינו נבלה היינו מסוכנת לא קאמר לעבור עליו צשה ולא תעשה כדקאמר הכא:

השוטת פרק שני חולין

לז.

כי מהניא חבת הקדש לפסולי גופיה. השתא מקסין דמדאורייתא קמיבעי ליה אכל מדרבנן מודו דמונין צו ראשון ושני וכן משמע נמי פרק המנחות והנסכים צעלמא הוא אמאי מטמא טומאת אוכלין ומשני בחיבת הקדש תפשוט דבעי ר"ל כו' ומשני (א) קמיבעיא ליה דאורייתא כי אמרינן דרבנן והא דלמך צפ"ק דפסחים (דף כ.) גבי מחט שנמלאת צצצר השצר טמא האי צצר דלמכשר צמאי אי בחיבת הקדש אימר דמהני חיבת הקדש לפסולא דגופיה לנימני ביה ראשון ושני מי מהני וכ"ת ה"ר תפשוט הא דבעי ר"ל כו' הוה מני לשני ו הא דר"ל מדאורייתא בעי אלא שפיר משני שם כגון שהעצירה צננה ועוד משום דלרצ יוסף דלעיל בעי נמי מניה מדרבנן וא"ת תפשוט דר"ל מדרבי יוסי צ"ר חנינא דלמך משקי בית המטבחים אינו מכשיר ואם מהני חיבת הקדש לנימני ביה ראשון ושני מנימ צננשו וי"ל דנפקא מינה לענין כמה דברים שהיו מציאים בעצירה וגם חולין היו מציאים לכלול עם המנחות והזבחים כלי שיהיו נאכלים על השוצע כדאמר בהקומץ רצה (מנחות דף כה:):

השוטת את המסוכנת. אפילו לכתחלה שרי ונקט לשון דיעדע משום דבעי לנימני עד שפרכס: **שאינה** חיה לא תאכל. צייס אלו טרפות (לקמן דף מז.). דריש מהאי קרא דטרפה אינה חיה והיינו לפי המסקנא דשמעין דלא מיתוקמא צמסוכנת:

השתא מחיים אסורה אאחר מיתה מיבעיא. השתא סבר דסתם נבלה מסוכנת היא קודם מיתה ולהכי דייק שפיר דאי קודם מיתה אסורה פשיטא דמיתה לא שריא לה דכפיר צקונטרס ומדי הוה מני למפך דלמא אחי קרא לנבלה דלא מ' מכה מסוכנת וכגון ששעאה גיסטורא אלא דנער עד סוף המסקנא אכל אין לפרש דאפילו אפטר נבלה שלא היתה מסוכנת מעיקרא מ"מ דייק דמדאמר רחמנא מסוכנת משום דקרינא למיתה כ"ש כהמה שמתה לגמרי דלע"א דלסר רחמנא טרפה אפ"ה איצטריך לאסור נבלה משום דטרפה מיחסרה אין לפרש כך דא"כ אמאי מ' פריך צמסוקנא דלמא אחת קרא להך נבלה דלא אחת מכה מסוכנת מעיקרא כגון שעשאה גיסטורא אלא פשיטא דאין זה קל וחומר דאיסור מסוכנת חמיר דחל מחיים כדאמר צוזבים צפרק חטאת העוף (דף ע.) דלא ילפינן נבלה מטרפה משום דחמירא דאסורה מחיים וא"ת למאי מ' דפריך אי אמרת נמי מסוכנת שריא תקשי אמאי איצטריך קרא לאסור נבלה הא אסורה מחיים משום איסור שאינה זכונה דרחמנא אמר חזתה וו לא נשחטה דממ"נ אף לאחר שנתנבלה איכא עשה דשאינה זכונה דמשמע צפרק לא שנה (פסחים דף לו.) וצפ"ק דמיר (דף ד.) דריש אומר האוכל נבלה צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור ו' משמע אפילו נתנבלה צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור והשתא ששמתה פקעה איסור אבר מן החי אמאי לא לא איסור יוה"כ עם איסור נבלה צבת אחת אלא ודאי לעולם איכא איסור דשאינה זכונה ולהכי לא חייל עליה איסור יוה"כ דמחיים נמי הוה צה איסור זה ואכתי לא פקע ו' יומר דהוה מני למימר ולטעמין:

דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת. אין יא לפרש כההיא דבסמוך **השתא** מסוכנת דא מחסרה אסורה שריא מיבעיא. וכי אצטריך לטרפה דלא מחסרה כגון דיתיר כיון דכל יתר כנטול דמי הא נמי מיחסר ונפלה נמי חסונה כמחסרה: ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת. יא הא פירוש כההיא דלעיל דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה טרפה דטרפה לשון מסוכנת כלומר קרובה למות בין מיחסרה בין לא מיחסרה וק"ק דלעיל דפריך היינו נבלה היינו מסוכנת לא קאמר לעבור עליו צשה ולא תעשה כדקאמר הכא:

ומה

עין משפט נר מצוה

ק"ב א ב מ"י פ"ד מהל' מכללות אסורות הל"ד [טו] סמך לאוין קלד טושיע יו"ד כ"י ז ספיק א [צ:]
ק"ב ג מ"י שם פ"ו הל"ב:

שיטה מקובצת

אן יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב ג"כ ע"י תוס' כריתות דף כב ע"א: [ב] נפוחות במרגום לאחר שחיטה והדס מקלח: [ג] השוחט בלילה כדאמר' בפרקין דלעיל השוחט בלילה שחיטתו כשרה בריעבד אבל לכתחלה לא הו"ס ומה"ד בהמה מסוכנת שזריכה פירכוס וכו': [ד] וממאי תיסק אדעתך למיסרא דבעית קרא למישרי: [ה] ואשמעי' רחמנא דקאי עלה נמי בלאו דאי מזאת החיה לאו: [ו] דקאמר נותר ופיה עפרא בעלמא הוא כו' רבי ר"ל וכו' ומשני כי קא מיבעי ליה דאורייתא כו': [ז] ה"מ לשנוי דריש לקיש: [ח] דלמא אחא קרא לנבלה דלא אחיא מכה מסוכנת קודם מיתתה קרא ששעאה גיסטורא: [ט] דא"כ מאי פריך במסקנא דלמא אחא קרא להך נבלה דלא הו"א מסוכנת מעיקרא: [י] משום דאין איסור חל על איסור ומשמע אפי' כו'. וגי' רש"י כריתות דף כג ע"א ע"ש: [יא] אין פירושו כההיא דבסמוך: [יב] האי פירושו כההיא דלעיל:

רבינו גרשום

טמא לא יאכל אלא מסיפא כל טהור יאכל בשר כו' כלומר לרבות עצים ולבנות כיו"ב דמקביל טומאה. כלומר עצים של מערכה: ומאי תיסק דלמא דאסירא. כלומר מינה תלמד ומאי תיסק אדעתך דאסירא: זאת חיה אשר תאכלו. כלומר כו': ומתייב בעשה. כלומר חיה אכול (שאינה חיה לא תאכל) טרפה מיבעיא: כלומר דמחסרה כגון גיטל הטחול (א) ניטלו הכליות גיטל ירך וחלל שלה: ולעבור עליו בעשה ולא תעשה. כלומר בעשה חיה אכול לא תעשה ובשר בשדה טרפה לא תאכלו:

(א) הדבר צ"ע דהא נניטל הטחול או דעליל הכליות מן הכה"א דכשרה ונאלה דע"ס הוא וי"ל יטול הכזב ולא שמייר הימנו טלוט או שנטולו צומת הגדין יטול הידן וכו':